

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Martii Et Aprilis

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10259

XXIX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77384)

DE SS. MARTYR. PRISCO, MALCHO ET ALEXANDRO.

441

animos confirmabat, inter sanctas illorum miserè plorantiū manus emisit spiritum. Ecce autem dum lugent discipuli, coetus angelici à quibusdam audiuntur religiosi viris, cum canticis caelestibus animam sancti viri ad illam beatam Hierusalem perferentes. Cumque eius sacratissimum corpus ad sepulcrum apportaretur, visi sunt viri splendissimi, candidissimis amicti stolis: qui peractis ijs, quæ ad funeris curam pertinent, disparuerunt: quos quidem nemo dubitauit angelos fuisse, atque idcirco apparuisse, vt omnes intelligerent, qua ille beatitudine frueretur in caelis, ad cuius sepulturam etiam angeli non dedignarentur adesse.

O felicem luuauensem urbem, tam insigni munitam patrono: quæ etsi murorum ruinis videatur despiciabilis, at illius meritorum lumine egregiè clarescit. Denique tanti viri intercessione fulti gaudent Norici omnes, & præpotenti Deo perpetuas offerunt laudes, qui tam præclarum ipsis contulerit doctorem, cuius doctrina & prædicatione viam veritatis agnoscentes, erepti sint de tenebris, & perducti ad Christum lumen verum, viucentem & regnantem in infinita secula seculorum, Amen.

Obit S. Rupertus.

S. Rupertus doctor Noricorum.

DE SS. MARTYRIBVS PRISCO, MALCHO ET ALEXANDRO, EX HISTOR. ECCLESIAST. EVSE-

bij lib. 7. cap. 11. interprete Ioanne Christophorsono.

IN hac persecutionis clade, quam regnante Valeriano passim manâse supra demonstratum est, tres viri ob veram Christi confessionem insigniter prædicati, Casarea Palæstina bestiarum rictibus velut præda obiectati, diuino & caelesti martyrio non sine maxima commendatione decorati fuerunt. Quorum vnus Priscus vocabatur, alter Malchus: tertio nomen erat Alexander. Fertur verò istos ruri degentes, primùm seipos tãquàm inertes & desides probris affectisse, quòd cum temporis opportunitas præmium vitæ aeternæ his, qui caelesti eius desiderio gliscabant, dispertire videretur, ipsi præ negligentia quadam & segnitie, martyrij coronam non præcipuissent. Deindè cum inter se ita deliberassent, absque mora Casaream versùs ire pergunt, extemplò proficiscuntur ad iudicem, & eius vitæ exitum, qui supra demonstratus est, assequuntur.

28. Martij.

Martyres bestijs obijciuntur.

DE GVNTRAMNO sancto rege Gregorius Turonensis lib. de Gloria Martyrum, cap. 76. sic scribit: Cum autem Guntrammus rex ita se spiritualibus actionibus mancipasset, vt relictis seculi pompis, thesauros suos ecclesijs & pauperibus erogaret, accidit vt misso presbytero munera fratribus, qui Sanctis Agaunensibus deseruiunt, ex voto transmitteret: præcipiens presbytero, vt ad eum rediens, Sanctorum sibi reliquias exhiberet.

Eodem die.

MARCI ARETHVSII EPISCOPI ILLVSTRE MARTYRIVM, AVTHORE D. GREGORIO NAZIANZENO ORATIONE INVECTIUA PRIMA IN IULIANUM IMPERATOREM: INTERPRETE VERÒ DOCTISSIMO VIRO IACOBO BILIO PRUNEO, S. MICHAËLIS IN EREMO ABBATE. HABENT AUTEM PLERAQUE ETIAM THEODORETUS HISTOR. ECCLES. LIB. 3. CAP. 6. & SOZOMENUS EIVSDEM HISTORIAE LIB. 5. CAP. 19. IN VERSIONE IOHANNIS CHRISTOPHORSONI ANGLIÆ EPISCOPI.

IAM verò id, quod eximio viro Marco Arethusio accidit, quis tam ab orbe nostro remotus, vt ignoret, ac commemorantem narratione non anteuertat? Hic cum, egregio illo Constantio Imperante, pro ea licentia quæ tum Christianis concessa fuerat, domicilium quoddam demonum euertisset, ac multos Christianos à gentili errore ad salutem non minùs vitæ splendore, quàm dicendi facultate traduxisset, iam pridem odio atque indignationi Arethusijs erat, vel potius Arethusiorum impijsimo cuique demonumq; amantijsimo. Posteaquàm autem, mutatis Christianorum rebus, gentilium res tumere ceperunt, temporis

29. Martij.

De Iuliani Apostatae Imperio dicuntur.

potentiam & tyrannidem non effugit. Multitudo quippe, etiam si in praesens iras cupiditatesque suas coerceat, (quemadmodum ignis in materia latitans, aut amnis violenter inhibitus) occasionem nata, succendi atque erumpere consuevit. Quocirca cum populum aduersum se incitatum, nec moderati quicquam vel cogitantem vel committentem cerneret, primum consciscenda fuga consilium inuit, non tam ignauia fractus, quam praeepto illo permotus, quo e ciuitate in ciuitatem figere & persecutoribus cedere iubemur. Neque enim Christianos, quantumuis fortes ac singulari tolerantia praeditos, suae tantum salutis rationem habere oportet: sed persecutoribus quoque, consilere, vnde, quantum in ipsis est, ad hostile periculum ex seipsis aliquid conferant. At postquam multos propter se duci atque abstrahi, multos etiam propter persequentium crudelitatem in animae periculo versari intellexisset, non sustinuit vir eximius alios ob suam fugam cautionemque periclitantes negligere: ac proinde praestantissimum maximeque philosophicum consilium capit. Ex fuga enim redit, seseque vltro plebis arbitrio tradit, atque aduersus temporis difficultatem instruitur. Hic vero quid acerbioris aberat? quid non etiam atrocius excogitabatur? alijs aliud quippiam ad vnus mali concentum afferentibus, nec tortoribus, si nihil aliud, at illius certe patientiam veneratione prosequentibus, immo magis etiam exandescantibus: quod illius reditum ac praesentiam, non tam fortitudinem aduersus pericula, quam contemptum sui interpretabantur.

Ducebatur sacrosanctus senex, athleta spontaneus, per mediam ciuitatem, omnibus praeter persecutores & carnifices, tum aetate venerandus, tum vitae probitate venerabilior. Ducebatur porro ab omnibus, cuiuslibet aetatis & conditionis ac fortuna, omnibus aequè vrgentibus, viris & mulieribus, adolescentibus & senibus, ijsque etiam, qui vel publica vrbis negocia administrabant, vel dignitate aliqua insignes erant. Atque hoc vnum certamen cunctis propositum erat, vt furoris aduersus senem immanitate sese mutuo superarent, omnibusque pietatis pars existimabatur, quamplurimum cum cruciatibus afficere, pugilemque senem vincere, aduersus totam ciuitatem decertantem. Raptabatur per plateas, protrudebatur per cloacas, crinibus & quavis corporis parte (admixta nempe tormentis contumelia) ab ijs trahebatur, qui in Mithrae sacris huiusmodi supplicijs iuste diuexantur. A pueris ad pueros pendulus remittebatur, cultris pennarijs generosum illud corpus suscipientes, atque hanc tragediam pro ludicro habentes. Quibusdam etiam tormentorum instrumentis tibiae illius ad ipsa vsque ossa comprimebantur: lineis filis aures abscindebantur, & quidem tenuissimis & firmissimis, ipso interim spota in altum sublato. Melle & iusculo vndique perfusus, ab apibus & vespis meridie pungebatur, ardentissimo sole lucente: atque huic quidem carnes colliquante, illis autem beatarum illarum carnum (non enim dixerim miserarum) esum acriorem efficiente. Hic enim vero, vt hoc quoque literis mandem, senex ille, idemque ad certamina iuuenis, (nam ne in tormentis quidem frontis animique laetitiam reliquerat, verum supplicia etiam ipsa irridebat) celebratum illud & memorabile dixisse fertur, Omen illud sibi placere, quod sublimem se perspiceret, illos contra abiectos humique depressos. Vsque adeo superior ijs erat, a quibus tenebatur, adeoque a doloribus & molestijs remotus, non aliter ac si alienis periculis interesset, suppliciumque suum pompam, non calamitatem, existimaret. Et quidem cui non haec virtutis praestantia religionem & reuerentiam inieciisset, etiam mediocri lenitate atque humanitate praedictorum? Sed illis hoc non licuit per tyrannidis turbinem, Imperatorisque cupiditatem, tum a populis, tum ab vrbibus & praefectis crudelitatem exposcentis, etiam si plerisque secus videretur, malignitatis illius & peruersitatis arcanum ignorantibus.

Haec firmus senex & constans pertulit. Si causam quaeris, vt ne nummum vnium aureum tortoribus suis proijceret. Ex quo perspicue intelligi potest, eum pietatis causa cruciatum tolerasse. Nam quandiu Arethusij, aestimato eueri fani precio, tora auri summam petebant, aut ipsum certe delubrum instaurare iubebant, videri poterat idcirco potius obistere atque in contrarium obniti, quod iussa exequi atque explere non posset, quam quod pietatis studio flagraret. Postquam autem tolerantia sua eos paulatim vincens, atque ex aestimatione semper aliquid detrahens, eò tandem rem adduxit, vt perquam exiguum esset id, quod a se postulabatur, idque persolvere facillime posset, parique certamine inter se contenderet: illi vt vincerent, hic ne vinceretur: hoc est, illi vt vel tantulum pecuniae acciperet, hic ne quid omnino numeraret: (quanuis alioqui multi essent, qui

qui partim pietate adducti, partim iniusta & inexpugnabili eius fortitudine moti, amplio- rem etiam summam erogare pararent) tum verò liquidò declaratum est, cum non pro pecunijs, sed pro pietate certamen inijsse. An verò hæc lenitatis & clementie argumenta, an contrà furoris & crudelitatis argumenta sint, nobis exponant, qui philosophum Imperatorem suspiciunt atque admirantur. Ipse equidem neminem fore existimo, cui iusta & vera sit defutura sententia. Necdùm illud adieci, hunc ex ijs vnum fuisse, qui impurum illum & nefarium, tum cum genus ipsius totum periclitaretur, servarant, furtimque subduxerant: quo etiam solo nomine meritò fortassè hæc perpetuabatur, ac plura perpeti merebatur, quòd tantum malum vniuersò terrarum orbi imprudens seruasset. Quo circa is, qui tum Præfeci munere fungebatur, his rebus commotus (quanquam enim religione gentilis, moribus tamen gentili sublimior erat, ac præclarissimis & laudatissimis tam veteris, quam nostræ memoriæ viris comparandus) multiplicem hominis excruciationem tolerantiamque non ferens, illud ad Imperatorem magna cum animi libertate dixisse memoratur: An non pudet nos, Imperator, vsquadeò Christianis omnibus inferiores esse, vt ne feniculum quidem vnum superare queamus, idque per omnia tormentorum genera grassatum? & quem vincere haud magnum & honorificum, an non extrema calamitatis est, ab eo victos discedere? Ità iisdem rebus, vt apparet, hinc Præfeci erubescabant, hinc Imperatores gloriabantur. His porro quidnam miserius, non tam patientibus, quam facientibus, contingere potuit? Atque Arethusiorum quidem facinus ad hunc modum se habuit, vt iam parua sit Echeta & Phalaridis crudelitas, si cum illorum immani sauitia conferatur, vel eius potius, quo aithore & impulsore hæc committebatur: siquidem seminis sunt germina, & venti naufragia. Hactenus ex Nazianzeno. Porro Theodoretus lib. 3. cap. 6. Hist. Ecclesiastica, ait Arethusios tandem euictos, beatum virum dimississe, cum eius admiratos fortitudinem & constantiam, tum mutata sententia, ad rationem vitæ penitus contrariam traductos: siquidem ex eius ore veram pietatem postea didicisse.

Marcus Iulianum in periculis seruat.

DE CYRILLO DIACONO ET MARTYRE,
EX HISTOR. ECCLESIAST. THEODORETI

lib. 3. cap. 6. interprete Ioanne Christophorono.

VAE maleficia hi, qui falso simulacrorum cultu tenebantur obstricti, id temporis (sub Iuliano Apostata) admiserint, quanquam permulta sunt, & opus separatim postulant, ego tamen ex multis pauca summam mihi ad commemorandum. Afsaloni & Gaza, quæ sunt vrbes Palaestina, primum virorum sacerdotij dignitate exornatorum, & mulierum perpetuam virginitatem professarum ventres dissecunt, deinde farciunt hordeo: ad extremum eos porcis deuorandos obijciunt. Sebaste item, quæ est vrbs ditioris gentis, de qua supra dixi, subiecta, Ioannis Baptistæ tumulum aperiunt, ossa tradunt igni absumenda, & eorum cineres passim dispergunt. Scelus autem ab illis in Phoenicia patratum, quis est quæso, qui sine lachrymis possit commemorare? Nam Heliopoli, quæ est vrbs Libano finitima, execrabiles isti gentiles, recordati facinoris Cyrilli Diaconi, qui regnante Constantino, diuino quodam zelo accensus, multa simulacra, quæ in ea vrbe colebantur, confregit, non modò eum interfecerunt, verumetiam dissecto ventre, iecur eius degustare non sunt veriti. Verùm Deum omnia contemplantem hoc celare nõ poterant, sed debitas sui maleficij penas ei dederunt. Nam quotquot illius sceleris labe inquinati sunt, primum amiserunt dentes, qui pariter omnes ad vnum excidebant: deinde linguas perdidierunt, quæ putredine tabefacta, ex ore effluébant: postremò oculis orbati sunt: quorum calamitatus verè pietatis vis clarè prædicata est.

Martij 29.
Sub Iuliano vt seuerius gentiles in Christianos
Vltio celestis.

D E

DE SS. ARMOGASTE, ARCHIMINO ET SATVRO, EGREGIIS CHRISTI CONFESSORIBVS,
ex libro 1. Victoris Episcopi Vticensis De persecutione Vandalica.

29. Martij

Hab es hic
parentes
haereticorū
nostri tem-
poris.

Armogastis
Comitis di-
ri cruciatus.

Armogastis
Comitis di-
ri cruciatus.

Libi, sicut Thunazudæ contigit, Galibus vico Ammonia, vel alijs in locis, tempore quo sacramenta Dei populo porrigebantur, introeuntes (Arriani) maximo furore corpus Christi & sanguinem pavementis sparserunt, & illud pollutis pedibus calcauerunt. Ipse enim Geisericus præceperat, ita persuadentibus episcopis suis, vt intra aulam suam filiorumque suorum non nisi Arriani per diuersa ministeria ponerentur. Inter alios ventum est tunc ad Armogastem nostrum: cuius cum diu ac sæpius tibias torquendo tumentibus confringerent chordis, & frontem, in qua Christus vexillum suæ fixerat crucis, rugatam magisque aratam descendentes atque mugientes ostenderent nerui, vt fila arancarum sancto celum respiciente crepabant. At vbi tortores neruicas chordas disruptas esse viderunt, allatis crebro fortioribus chordis atque canabinis, illo nihil aliud nisi Christi nomen inuocante, illa omnia vanescebant. Sed & capite deorsum dum ad vnum penderet pedem, dormire quasi super lectum plumis stratum omnibus videbatur. Quem cum Theodoricus regis filius, qui eius dominus erat, poenis non valentibus, capite truncari iussisset, à suo prohibetur locundo presbytero, dicente sibi: Poteris eum diuersis afflictionibus interficere. Nam si gladio peremeris, incipient Romani martyrem prædicare. Tunc Theodoricus in Byzacenam prouinciam ad fodendas eum condemnat scrobes. Postea quasi ad maius opprobrium haud procul Carthagine, vbi ab omnibus videretur, pastorem eum præcepit esse vaccarum.

Inter hæc, Domino reuelante, cum dormitionis suæ proximum cerneret diem, aduocat quendam Felicem venerabilem Christianum, procuratorẽ domus filij regis, qui Armogastem vt Apostolum venerabatur, dicitq; illi: Tempus meæ resolutionis aduenit: obsecro te per fidem, quam vtriq; tenemus, vt sub hac siliquæ arbore me sepelire digneris, redditurus Domino nostro nisi feceris rationem. nõ quod ille curaret, vbi aut qualiter suum sepeliretur corpus, sed vt illud demonstraretur, quod seruo suo reuelauerat Deus. Respondit Felix, & dicit: Absit à nobis, confessor venerabilis: sed sepeliã te in vna basilicarum cum triumpho & gratia quam mereris. Cui beatus Armogas: Non, sed quod dixi facturum es. Ille timens Dei hominem contristare, veraciter quod iusserat promissit esse facturum. Statim intra paucissimos dies Comes bonæ confessionis de hac vita migravit. Festinauit Felix sibi delegatum sub arbore fodere sepulcrum: cui cum intertextæ radices & soliditas aridæ telluris moram facerent, & labore angeretur, quod tardius sancti membra corporis humarentur, tandem abscissis radicibus, multo altius terram cæuans, conspicit sarcophagum splendidissimi marmoris præparatum, qualem fortè nullus omninõ habuit regum.

Armogastes
decedit, &
in marmo-
reo sarco-
phago mirè
reperito cõ-
ditur.

Archimini
constantia.

Vide homi-
nem mali-
gnum.

Satur' egre-
gius Christi
confessor.

Sed nec quendam Archiminum nomine, Masculinũ deo præterire: qui cum multis insidijs premeretur, vt catholicã omitteret fidẽ, ipse eum rex postea blandiendo affectibus secularibus inuitabat, promittens multis eum diuitijs cumulandum, si voluntati eius auditum facile commodasset. Qui cum fortis atque inuictus maneret, iubet eum sententiam subire capitalem: ita tamen callidus occultè præcipiens, vt si in illa hora vibrantis gladij pertimesceret ictum, magis eum occideret, nẽ martyrem gloriosum fecisset. Si autem fortem in confessione conspiceret, à gladio temperaret. Sed ille vt columna immobilis Christo solidante fortis effectus, confessor reuertitur gloriosus. est martyrem inuidus hostis noluit facere, cõfessorem tamen nostrum non valuit violare. Nouimus & alium ea tempestate, nomine Saturum. Qui cum lucidum esset membrum Ecclesiæ Christi, & prauitatem Arrianorum libertate catholica frequenter argueret, (Fuit hic procurator domus Hunerici) conuenitur, accusante Mariuado quodam Diacono, quem Hunericus infaustus singulariter honorabat, vt fieret Saturus Arrianus. Promittuntur honores & diuitiæ multæ, si faceret: præparantur supplicia dira, si noller: Hac optione proposita, vt si regalibus iussis non obediret, primò facta difficultone, & antè amissa domo vel substantia, distractis omnibus mancipijs ac filijs, vxor eius ipso præsentem camelario in coniugium traderetur. Quod ille plenus Deo, magis vt ve-
lociter

lociter prouenisset impios prouocabat. Ob quam causam vxor eius inducias visa est ab his, qui exequabantur, nesciente marito petisse. Accedit ad maritum alia Eua, consilio magistrata serpentis. Sed ille Adam non fuit, qui illecebrosa vetita arboris poma congereret: quia non indigens, sed Satorum vocabatur, saturatus ab vbertate domus Dei, & torrente deliciarum eius potatus. Aduenit mulier ad locum, vbi maritus singularis orabat, conscissis vestibus crineque soluto, secum comitantibus filijs, vnamque infantulam, quæ tunc lactabatur, manibus gestans, quæ nescientis proijcitur ad pedes mariti. Etiam ipsa suis genua complectitur vlnis, sibilans vociferatione draconis: Miserere mei dulcissime, simul & tuum, miserere communibus liberis, quos conspicias ipse. Non subiacent conditioni seruili, quos claros profapia reddidit generis nostri. Non subijciar ego indigno & turpi coniugio, viuento marito, quæ mihi semper inter cœnas plaudebam de Saturo meo. Cognoscit Deus, quia inuitus facturus es hoc, quod fortè voluntariè aliquanti fecerunt. Cui ille Job sancti voce respondit: Tanquam vna ex insipientibus mulieribus loqueris. Formidarem mulier, si sola esset huius vitæ amara dulcedo. Artificio coniunx diaboli ministraris. Si diligeres maritum, nunquam ad secundam mortem attraheres proprium virum. Distrahant filios, separent vxorem, auferant substantiam: mei Domini ego securus de promissis verba tenebo: Si quis non dimiserit vxorem, filios, agros aut domum, meus non poterit esse discipulus. Quid vltra? Discedente muliere cum filijs restata, confortatur Saturnus ad coronam, discutitur, expoliatur, pœnis conteritur, mendicus dimittitur. Interdicitur ei proeundi accessus: totum ei tulerunt, stolam tamen baptismatis auferre non potuerunt.

Vxor cum conatur euertere.

Grauis tentatio.

Iob 2.
Præclara vox.

Luc. 14.

SANCTORVM IONÆ ET BARACHISII MARTYRIVM, AVTHORE ESAIA ADAMI FILIO, EQVITE

regis Saborij, auditore & spectatore eorum quæ fiebant. Habetur in Simeone Metaphraste.

Saborius Persarum Rex, XVIII. anno regni sui aduersus Ecclesias Christi, & eos, à quibus Deus omnipotens colebatur, persecutionem exercuit. Iussit enim Magis, vt sancta Christi templa diruerent, & Christianorum monasteria incenderent. Præterea imperauit, vt Christiani conquirerentur, inuentique cogerentur dijs sacrificare: & qui parerent, magnis afficerentur honoribus: qui verò parere recusarent, varijs tormentis & supplicijs grauissimis excruciantur. Eo tempore erant in regione Persarum, in quodam vico, qui vocatur Iasa, duo fratres Ionas & Barachisus, viri iustitia fideque pleni, qui magna cum reuerentia mandata Domini obseruabant. Hi sancti, audita Christianorum persecutione, mansionem suam reliquerunt, & ad eum locum, vbi impij Magi Christianos omnes acerbissimè excruciant, profecti sunt.

29. Martij.

Nota hoc Edictum regis Persarum.

Ionæ & Barachisij fortitudo.

Cum autem essent in vico, qui dicitur Bardiaoch, & ad carcerem, in quo Christiani inclusi tenebantur, accessissent, orarunt carceris custodem, vt sibi ad Christianos damnatos ingredi permitteret. Cumq; ingressi essent, nouem inuenerunt viros condemnatos, qui impij Regis Saborij decretis aduerfabantur. Cum igitur sancti Ionas & Barachisus vidissent eos in cruciatibus, & salutassent, cœperunt illos cohortari ac dicere: Fratres ac patres, nihil timeamus: sed in nomine Crucifixi certamen vnū sustineamus, vt coronam assequamur sempiternam, quemadmodum & fratres patresq; nostri martyrio ipsi quoque sunt assecuti. Hac sanctorum Ionæ Barachisijque oratione illi magis adhuc confirmati, se mutuo cohortabantur, & gratia, vt ita dicam, oleo se vicissim ad patientiam & tormentorum atq; martyrij perfectionem vngebant & corroborabant. Sanctorum autem martyrum, qui in carcere vincti erant, nomina hæc sunt: Zanitas, Lazarus, Marothas, Nerfes, Elias, Mares, Abibus, Sembeethes & Sabas. Hi pro nomine cum multis cruciatus pertulissent, & in ipso martyrij certamine vitæ cursum præclare confecissent, firmam fidem seruantes, incorrupta atque immortalis martyrij corona magna cum laude redimiti, in cælum ad angelorum choros aduolârunt.

Nomina 9. martyrum.

Post autem quidam Magi sanctum Ionam & Barachisium apud tres Magorum principes Masdrath, & Seroth, & Maarnefem, à quibus sancti damnati fuerant, accusârunt, quod

Pp quod

Præclara
SS. Ionæ &
Barachifij
oratio.

quod neque immolarent, nec Regis mādatis obedirent, nec Solem, & Ignē, & Aquam adorare vellent: quodque nouem illi martyres eorum sermonibus adducti, regijs decretis non obtemperassent. Tunc Magorum principes indignatione pleni, eos ad se adduci iusserunt, atque ita allocuti sunt: Adiuramus vos per nostrum regem regum Saborium, vt verē nobis ad ea, de quibus fiteritis interrogati, respondeatis: Paretis ne Regis voluntati, & obeditis decretis eius, & adoratis Solem, & Ignem, & Aquam, vt iubet ipse Rex, an non? Responderunt sancti Ionas & Barachifius: Loquemur vobis: Vos autem ita nos audite, vt Principes, & Regis Perfarum Iudicēs decet. Vos enim delegit Iudices, & omne iudicium suum in manibus vestris collocavit, vt iustē iudicetis. Nonne debetis, præclari Iudices, magis quā terrenum regem, timere eum, qui vobis sapientiam & intelligentiam dedit, & Deum, qui cæli & terræ atque omnium spirituum imperium habet, agnoscere: qui que temporum distinguit varietates, atque omnia moderatur, & vobis prudentiam largitus est, vt iudicetis eos, qui in carne sunt similes vobis? Adiuramus igitur vos, vt verē sincereque dicatis nobis, quem Deum abnegare debeamus: cælestem ne, an terrenum? æternum, an caducum? Nos enim credimus in Deum, qui fecit cælum & terram: non autem mortali homini credimus. Neque enim debemus homini credere, qui exiguo viuitt temporis spatio, & moritur, ac sepelitur, quem admodum nos, & in aliorum hominum numero ponitur.

Constantif-
simæ respon-
det S. Ionas

Matth. 10.
Luc. 12.

Apoc. 22.

Matth. 5.
Ibidem.

His auditis, Magorum principes vehementer indignati, atque impio furore pleni, quod Rex ipsorum contumelia esset affectus à sanctis, qui mortalem eum asserent, virgas asperas è malis puniceis atque spinosas afferri iusserunt, vt caderentur. Sed imperarunt prius, vt separarentur, quod neuter posset, quid ab altero dictum esset, intelligere, atque ita in Christi certamine confirmari. Tum Masdrath, & Seroth, & Maarnefem, tres Magorum principes confidentes, vt de sanctis quæstionem haberent, iracundè iusserunt, vt sanctus Ionas solus adduceretur. Quo quidem adducto: Quid tibi, inquit, faciendum sit, dispice. Si deos veneris & adoras, Solique, & Igni, & Aquæ sacrificas, & quæ à rege regum Saborio iussa sunt, perficis, liber cum honore dimittetis: alioquin te acerbissimis tormentis & supplicijs grauissimis afficiemus. Neque verò putes nos tibi esse inimicos: ipsi enim tibi nihil mali faciemus, nisi tute salutis tuæ malè consulueris. Respondit sanctus Ionas: Istius, inquit, ego salutis non egeo propter Iesu Christi vitam. Præterit enim, nec vnquam permanet. Quamobrem nunquam negabo Dominum meum Iesum Christum viuentem in secula, quoniam ipse est spes omnium Christianorum: nec confunduntur, qui sperant in eum. Sic enim nobis pollicitus est: Amen, amen, inquit, dico vobis, quisquis me negauerit coram filijs hominum, & ego negabo eum coram patre meo, qui in cælis est, & coram sanctis angelis. Veniet enim in nubibus cæli, in gloria patris sui, & angelorum atque archangelorum. Iamque paratus est, vt vnique homini reddat secundum opera ipsius. Quæ cum ita sint, facite in me, quod vobis mandatum est: neque enim putetis, nos domum Dei relicturos, aut ab eo vllis terroribus defecturos, qui nobis concessit, vt sanctæ domui eius seruiremus, & nobis dixit: Vos estis lux mundi. & rursùm: Vos, inquit, estis sal terræ. Quod si sal euauerit, in quo salientur ea, quæ salienda sunt? Quare si, vt suaderis, vestro regi regum obtemperemus, & iussa eius faciamus, non solum negabimus Dominum nostrum, sed causa erimus, vt vos omnes illum negetis, & perniciem omnibus afferemus.

Atrociter
flagellatur.

Psal. 26.

Egregia
vox marty-
ris.

Hæc cum audiissent Magorum principes, ira concitati, iusserunt, vt lege Perfica vinciretur. Traiecta igitur virga inter manus & crura, iners humi iacebat vir sanctus tanquam lapis. Ministri autem eum virgis è malo punice spinosis verberabant, nec prius desisterunt, quā eius lacerata sunt latera. Ipse verò dum vapulari, non repugnabat, sed Deum laudans, dicebat: Gloria tibi, Deus patrum nostrorum, Abraham, Isaac & Iacob, qui eduxisti nos ex hoc mundo, & dignatus es nos ad amorem & fidem sanctam tuam adducere, (Nam per fidem Abraham iusti cognouimus fidem sanctam tuam, cum tamen pauca pro multis patiamur. Et nūc, Domine, da nobis patientiā, vt perficiamus omnia, quæ nobis Spiritus sanctus tuus præcepit: qui & canticum nouum cecinit per os patris nostri Davidis. Fac nos dignos, qui faciamus ea quæ dicit. Ait enim: Vnam petij à Domino, hanc requiram, id est, vt semper sim tecum, Domine. Hoc mihi, Deus, quod expecto quotidie, per martyrium elargire. Hæc S. Ionas cum dixisset, magna voce Magorum principibus: Ego, inquit, à rege vestro peccatore, & omnibus amicis eius, quicumque sunt (sunt enim omnes satana principes) discedo, & omnes ipsos abnego: & à sole, ac luna, & stellis, atque igne, & aqua, quos esse deos asseritis, alienus sum, nec villo modo illos ad-
oro:

oro : sed credo in Patrem & Filium & Spiritum sanctum, veram Trinitatem, qua seruat mundum vniuersum, fecitq; deos etiam vestros, quos nobis per vim adorandos censetis.

Hæc audientes Magorum principes, iusserunt vt pes eius funiculo vinciretur, atque ita in pruina & glaciem extraheretur, ibique totam noctem iaceret, (erat enim hyems) obseruareturque, quid frigoris causa faceret. Ministri fecerunt imperata, & illum vsque ad sequentem diem reliquerunt, cum iniqui Iudices rursum confidentes in tribunali, sanctum Barachisium adduci imperarunt. Quo adducto, & coram ipsis consistente: Quid agis, inquit, Barachisi? Immolansne, & Solem, atque Ignem, & Aquam adoras & veneraris: quemadmodum & frater tuus Ionas, mutato consilio, fecit, an tormentorum certamen vis in corpore tuo suscipere? Respondit sanctus Barachisius: Quemadmodum frater meus adorauit, sic ego adoro, & veneror, & colo. Vos de ipso fallum retulistis. Nam Veritas non permisit, vt id faceret. Quis enim mentem eius excæcare potuisset, vt relicto eo, à quo ipse creatus est, adoraret ea, quæ creata sunt, vt hominibus seruiant? Si adoranda essent, non seruirent hominibus, sed homines illis inservirent. Dedecus enim esset igni, si nobis seruilis ordine deseruiret. Nunc autem videmus homines non solum diuites, verum etiam pauperes: non bonos tantum, sed & malos, ignis vt seruitio. Cum igitur ignis constitutus sit seruus noster ab eo, qui fecit illum, iniquum est, velle nos cogere, vt ignem adoremus, quem Deus ad humanos vsus creauit, & abnegemus ipsum Deum, qui fecit cælum, & terram, & mare, & omnia quæ in eis sunt. Aequum est potius, vt gloria, & adoratio, atque omnis honor à Regibus & Principibus & Ducibus, & omni spiritu, tribuatur ei, à quo & sublimia & profunda facta sunt: cuius arcana consilia nemo potest comprehendere, neque valet ad sublimitatem gloriæ eius peruenire, cum tamen auxilio ipsius egeat omnes filij hominum. Ipse enim alit omnes, nullius indiget, omnia moderatur. Illud tantum à nobis requirit, vt nomen Domini cognoscamus, nec sinamus nos figmentis & erroribus decipi. Sic enim iubet: Nè feceritis vobis idola, nec adoraueritis opera manuum vestrarum, nec vllam aliam rem procreatam. Quoniam ego sum Dominus Deus vester, qui à principio sum, & sine fine permaneo. Et non est alius Deus præter me. Et gloriam meam alteri non dabo, neque virtutes meas sculpsitibus, neque honorem meum idolis. Ego occido, & vitam præbeo: & non est, qui manus meas possit effugere.

Tunc irati Magorum principes, cœperunt eos admirari & ipsorum constantiam, ac dicere: Nè iudicemus illos hoc tempore, nè quis eorum, qui pii sunt, & solem, & ignem, & aquam adorant, auditis eorum sermonibus, à religione nostra deficient, & immolare recusent: noctem potius illos audiamus, cum omnes dormiunt & conuiescunt, nè quis cognoscat, quæ ab ipsis dicuntur, aut quæ fiunt à nobis. Tunc igitur iudicium intermiserunt. Nocte autem, cum magna esset quies, confidentes, iusserunt sanctum Barachisium adduci: & magno cum silentio eum audiebant. Cumque multa vtrò citroque dicerentur, & in ea disputatione sanctus Barachisius, diuina sapientia munitus, victor existeret: indignati, iusserunt duas glebas æneas ardentissimas sub axillas ipsius admoueri, & dixerunt ei: Per regis regum Saborij coronam, abijce alteram è glebis in terram, vt intelligamus, te Deum tuum abnegasse. Respondit sanctus Barachisius: Ministri satanæ & principes scelerati, per salutem Dei mei, & interitum satanæ patris vestri, non timeo regem vestrum, & neutram glebarum in terram abijciam, sed vtranque propter nomen Christi perferam. Quinetiam vos adiuro per viuentem Deum, vt ad hunc cruciatum maiores alios, si quos habetis, adiungatis. Quis enim ad bellum proficiscitur, & in prelium ingreditur, qui non promptus sit mortem oppetere, vt magnam gloriam, & premia multa, & locum principis à Rege consequatur? Hæc cum à sancto Barachisio dicerentur, ingenti dementia victi Magorum principes, iusserunt plumbum liqueferi, & in palpebras eius & nares conijci. Rursumque liqueferi plumbum iusserunt, & in fauces eius & aures infundi, nè audire loquique possent. Post autem ministris illum traderunt, dicentes: Abducite eum in carcerem, ibique vno pede suspensum includite.

Tunc imperarunt, vt beatus Ionas iterum ad conspectum suum adduceretur. Quo quidem adducto: Quomodo, inquit, se habet corpus tuum: & quomodo noctem illam totam glaciæ ac frigori expositus transegisti? Respondit beatus Ionas, & Nilam, inquit, mihi credite, regij Principes, Deus meus, in quo animus meus conuiescit, noctem vnquam mihi æque tranquillam largitus est, ex quo me peperit mater mea: nec memini vnquam, ex quo scire potui quid sensus sit, vllam omnino noctem ita mihi quiescenti suauem extitisse. Consolatio enim mihi præstò fuit ex sancto illo ligno, cui

Exponitur
Magoribus.S. Barachi-
sij respon-
sio memo-
rabilis.Exod. 20.
Deur. 5.Esa. 41.
Deur. 32.Magorum
veritua.Cruciatum
S. Barachi-
sij.Inuicta eius
patientia.Nota re-
sponsum
admirabile.

S. Crucis
sanctum li-
gnum.

affixus fuit Dominus meus Iesus Christus. His auditis, iniqui Magorum principes dixerunt: Atqui frater tuus Barachisus Deum tuum abnegavit: & tu adhuc in sententia permanes obstinate? Respondit sanctus Ionas: Scio, inquit, & ego, fratrem meum abnegasse diabolum & omnes angelos eius, seque perfecte Christo Domino addixisse. Nonne, dixerunt Magorum principes, magis expedit tibi, ut à Deo tuo deficias, quam ut vitam amittas? Respondit sanctus Ionas: O cæci & stulti, quomodo vos esse prudentes iactatis? Expendite, quaeso, pro vestra prudentia veritatem. Non potest homo, qui triticum habet in horreo reconditum, & servat illud, quanvis & imbres, & niues, & fulmina, & reliqua aeris iniuriæ vigeant, sibi temperare, quin ipsum triticum sumat, & manibus suis in terram iaciat, seminans in nomine Domini. Sperat enim ex semine exiguo se messis tempore, Christo fauente, arcam repleturum. Quod si triticum in horreo suo reliquerit, & non seminaverit, deficiet, & crescere non poterit. Idem in hominibus licet considerare. Si quis in hoc mundo pro nomine Domini nostri Iesu Christi animam suam perdidit, in nouo mundo, cum venerit ad eos hominum filios renouandos, qui in ipsum credunt, & voluntatem eius faciunt, renouabit illos in lumine suo, quod nunquam præterit, neque dissoluitur. Eos vero, qui præcepta ipsius, mandataque negligunt, in ignem conijciat, qui nunquam extinguitur: neque enim carbones habet ignis ipsorum, ut scriptum est, nec lucem habet eorum flamma.

Hæc ille cum dixisset, diu Magorum principes obmutuerunt, sermonem ipsius admirati. Postea vero dixerunt ei: Nè erres, Iona, neque scripturas sequaris: multos enim scripturæ decipiunt. Respondit beatus Ionas: & Rectè, inquit, dixistis, scripturas decipere: decipiunt enim scripturæ Græcorum. Nec aliud magis homines decipit, quam vita mundi huius. Qui quis autè Christi gustat afflictionem, is nunquam fallitur. Quem admodum enim cum diues aliquis amicos ad conuiuium vocat, illi, relictis proprijs ædibus, accedunt: sciunt enim se ad lætitiã inuitari: cum autem discubuerint, ac vinum degustarint, si suaue sit, gaudent & largius bibunt, nec postquam ebrii facti sunt, domum reuerti possunt: sed eorum domestici apprehendunt illos, domumque deducunt: postridiè autem manè, cum iam vinum edormierit, & crapulam exhalarent, valde lætantur, quod apud domesticos suos sint: Sic & Christi serui, cum se à principibus in carcerem vocari sentiunt, se ad certamina & tormenta ire non ignorant. Cum igitur accesserint, & biberint, & cruciatibus atque amore Christi ebrii euaserint, nec familia, nec liberorum amplius, nec famæ recordantur: nec aurum, aut argentum, aut quicquam aliud curant: sed reges & principes aspernantur, & Regem vnum expectant magnum Christum: cuius nos milites sumus, in secula seculorum permanentes, cuiusque regnum non præterit, sed manet in æternum.

Luc. 1.
Præciduntur
Iona
digiti oēs.

His auditis, iusserunt Magorum principes, ut sancto Iona, tanquam plura, quam opus esset, locuto, digiti manuum ac pedum præciderentur. Quod quidem ministri cum effecissent, amputatos digitos in conspectu ipsius projicientes, dixerunt: Ecce nunc quomodo digitos tuos in terra disseminauimus. Expecta igitur, & cum messis tempus aduenerit, aderunt tibi multi digiti. Respondit sanctus Ionas: Ego digitorum & manuum non egeo multitudine. Deus, à quo factus sum, me in ea renouatione, quam in nobis est effecturus, ipse renouabit. Audientes hæc Magorum principes, iracundia pleni, iusserunt picem in magno vase liquefieri, & caput eius à ministris abradi, tum ipsum sanctum in saccum ita conijci, ut caput extaret. Fecerunt iniqui ministri quod fuerat imperatum, & sancti viri cutem capitis ac linguam in vas pice plenum immiserunt: deinde totum etiam ipsum sanctum, in picem in medio valis vehementissimè astuantis, coniecerunt. Verum sancto Iona in vas coniecto, statim tota pix è vase defluxit, ita ut eum non attingeret, nec vlla in parte læderet. Rem mirabilem ac nouam admirati homines impij, & videntes virum sanctum nullum ex tanto tormento damnum accepisse, cochleam afferri iusserunt, & in ea sanctum poni, vehementerque comprimi ac discerari. Fecerunt ministri imperata, ipsumque in cochlea compresserunt, & omnia illius ossa confrægerunt, deinde ipsum medium disceruerunt. Cum autem dissectus esset, imperarunt impij Magorum principes, ut corpus eius in lacum profundissimum conijcerent, ac diligenter obseruarent. Atque ita factum est.

Sancto igitur Iona martyrij coronam assecuto, iusserunt rursùm ad quaestionem sanctum Barachisum adduci: atque ita eum allocuti sunt: Parce membris tuis, Barachisi, & noli intempestiuè teipsum perdere. Respondit eis vir sanctus: Neque ego, inquit, me ipsum formaui, neque perdam. Dominus, à quo factus sum, me virtute sua reno-

renouabit, eripietque me è manibus vestris, & è manibus Principis vestri nequissimi, qui opificem suum Deum non agnoscit, sed diaboli voluntatem defendit studetque perficere. Hæc cum à sancto dicta essent, duo ex Magorum principibus Masdrath & Seroth, ad Maarnensem conuersi: Nos, inquit, regem regum Saborum afficimus ignominia. Isti enim errore suo confisi, neminem verentur. Ità locuti, ardentem iram vultus suos ad beatum Barachisium conuerterunt, iusseruntque ipsum in spinas conijci, deinde arundines afferi, findique medias, & sancti viri carni admoueri, tum funiculo tenui ipsum circumuinciri atque comprimi, donec arundines in carnem penetrarent: post autem imperarunt, vt arundines extraherentur, vt eius carnes dilacerarent. Sic igitur fecerunt ministri, & carnes ipsius dilaniarunt. Tunc in cochleam, in qua sanctus Ionas seclusus fuerat, iniici iusserunt impij, atque ibi omnia ossa eius perfringi. Quæ cum essent contracta, Magorum principes ministris imperarunt, vt in fauces ipsius picem ardentem conijcerent. Atque ità beatus Barachisius animam reddidit, & ad sanctorum martyrum numerum ascriptus est.

Nota plusquam beluinam crudelitatem.

Cum autem vir quidam pietate insignis, nomine Abdiforas, sanctos Ionam & Barachisium martyrio coronatos intellexisset, accessit, & sanctorum tabernacula quingentis miliarijs Daricis, & tribus vestimentis Sericis emit ab ijs, à quibus seruabantur. Neque verò sola sanctorum Ionæ & Barachisij corpora mercatus est, sed illorum etiam, qui ante ipsos martyrium pertulerant. Iurauit autem emptor, neminem è principibus resciturum, custodes sanctorum corpora vendidisse: dixitque se illorum, qui martyrio essent affecti, veterem amicum esse. Custodes enim iurandum exegerant, veriti, nè, si res ad principum aures peruenisset, in aliquod periculum inciderent. Sanctorum, qui martyrij palmam tulerunt, nomina hæc sunt, vt superius diximus, Ionas & Barachisius, Zanitas, Lazarus, Marothas, Nerses, Elias, Mares, Abibus, Sembeethes & Sabas. vndecim hi pugiles, gloriosique Martyres, ad finem vsque pro Christo decertarunt, passique sunt se varijs cruciatuum generibus torqueri, vt in Christi fide constantes apparent, & præclarum virtutis specimen & exemplum ac formam posteris relinquerent. Hi sancti beatissimi & Christi milites inuicti, strenuè pro Duce suo pugnantes, & victoriam de Christi hostibus reportantes, stolam lucis induti sunt, & incorruptam ab ipso gloria coronam obtinuerunt: & nos omnes eorum precibus & supplicationibus apud Deum adiunamur.

Abdiforas emit corpora sanctorum admodum carè.

Interfecti sunt nouem ex ijs Christi Martyribus VI. Cal. Aprilis, reliqui autem duo IIII. Calend. eiusdem mensis. Hanc autem sanctorum Martyrum historiam conscripsit Esaias Adami filius, qui cum eques esset Regis Perfarum Saborij, & cum Magorum principibus, vt auditor tantum & spectator eorum, quæ fiebant, interesset, atque ita omnia quæ in hoc certamine contigerunt, ab initio ad finem vsque audisset ac perspexisset, ea ad omnium ædificationem atque vtilitatem & salutem, literarum monumentis mandauit, vt talem pro Christo virtutem omnes studeant imitari: Cui gloria & imperium in secula seculorum, Amen.

Author huius historie.

VITA S. EVSTACHII ABBATIS LUXOVIENSIS,

QUEM ALII EVSTASIVM VOCANT, AVTHORE IONA

Scoto, eius discipulo: sed stylus obscurior & asperior, plerisque locis in gratiam lectoris modicè mutatus est per F. Laur. Surium.

CAPVT I.

Enerabilis Eustachij Abbatis Luxouiensis monasterij scripturus vitam, habitatorem eius inuoco spiritum sanctum, vt qui illi virtutes largitus est, mihi ad narrandas eas sermonem tribuat, vt facta dictis exæquentur. Sub Mauritio & Phoca Imperatoribus, quo tempore Romanæ Ecclesiæ pontifex Gregorius clarus habebatur, necnon & Clotarius Chilperici filius, strenuè Francos regebat, religiosissimi extitere viri, discipuli almi patris Columbani, Attala & Eustachius. quorum prior in Bobiensi, alter in Luxouienfi coenobio, eius successores futere, & magistri instituta suis alumnis seruanda tradiderunt. In principio autem narrationis nostræ, exemplum bonorum omnium sumamus Eustachium, qui sufficit religio-

29. Martij.

Attala & Eustachius discipuli S. Columbani

Genus S.
Eustachij.

600. mona-
chis præf.

Confessio
sacramen-
talis.

2. Cor. 2.

2. Reg. 12.
Psal. 101.

Exhortatio
ad mona-
chos.

Mar. II.

fas ac Deo deuotas mentes, ad appetenda virtutum culmina erigere, & ad perfectionis comprehendenda fastigia incitare. Cum ergo venerabilis pater Columbanus vicissim ab eremi in habitatione anno Luxouium reliquisset, in eo monasterio venerandus pater Eustachius illi suffectus est: cuius post magistrum virtutes clarè fulsere. Et is quidem ex Burgundionum gente ortus, nobilis fuit genere, sed nobilior sanctitate, sui magistri vestigijs insistens. Ad eius famam vndique confluere non pauci, & se religionis cultui mancipabant, ita vt non parua monachorum congregatione adunata, cum sexcentis ferè monachis illic degere videretur in Dei laudibus: qui vno regulæ siue canonis monastici spiritu superna inspiratione imbuti, laudes omnipotenti Deo pio exhibebant famulatu. Porro ille pater venerabilis multa erat abstinentiæ & multarum vigiliarum, quotidiano ieiunio corpus macerans: orandi etiam erat ei assiduitas magna die ac nocte. Nec aberat ab eo sollicitudo omnium ecclesiarum, interueniendi etiam magna assiduitas & constantia. In rebus quoque diuinis implendis erat fortissimus, sollicitus quoque pro pauperibus & peregrinis. Gaudebat cum gaudentibus, flebat cum flentibus. Nam quoties illi aliquis ob recipiendam poenitentiam lapsus suos esset confessus, ita flebat, vt & illum flere compelleret. Causas autem criminum, quas illi confitebatur, nulli, nisi Domino soli, apud quem intercedebat, loquebatur: bonum relinquens exemplum posteris sacerdotibus, vt intercessores apud Deum magis sint, quam accusatores apud homines. Nam & secundum Apostolum, circa huiusmodi hominem confirmanda charitas est: quia ipse sui accusator est, nec expectat accusatorem, sed præuenit, vt confitendo suum abluat delictum. Humiliat etiam animam suam, sicut David sanctus: qui postquam audiuit à Propheta, Dimissum est peccatum tuum, humilior factus est in emendatione peccati, ita vt cinerem sicut panem manducaret, & potum suum cum fletu misceret. Erat quoque vir sanctus temperatus in omnibus, discretione præcipuus: redundabat erga illum timor & amor in subditis, redolebat doctrina in discipulis, labentia cuncta eius animo subtererant. Nullus apud eum vel moerore premebatur, vel immodica lætitia efferebatur. Nec operam declinabat scribendi propria manu libros, nisi cum aliqua infirmitate corpus eius detineretur. Erat autem ei vitata exhortatio ad discipulos suos, vt essent memores sanctorum patrum, qui per mortificationem carnis & contemptum præsentis vitæ, regna cælorum adepti sunt. Quapropter fratres mei, inquit, optimum in ihs certamen: magis verò ac magis satagite, vt per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis. Monachorum autem opus illud est præcipuum, vt orationem puram offerant Deo, nihil habentes in conscientia reprehensibile, & memores illius, quod Dominus dicit in Euangelio: Cum stabitis ad orandum, dimittite si quid habetis aduersus aliquem, vt & pater vester, qui in cælis est, dimittat vobis peccata vestra. Quòd si vos non dimiseritis, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra.

CAP. II.

Eustachius
in legatus
ad S. Colum-
banum.

Clotarius
rex eius fo-
ner mona-
sterium.

Interea memoratus rex Clotarius viri Dei Columbani prophetiam suos in se effectus habuisse cernens, venerabilem patrem Eustachium, qui eius loco Luxouiuense monasterium regebat, ad se accersit: eumque ad se venientem pie admodum obsecrauit, vt ipsius nomine vellet ad beatum Columbanum legatione fungi, adiunctis sibi, quos vellet, nobilibus viris, & quocumque eum reperiret loco, efficaci oratione ei persuaderet, vt ad ipsum accedere dignaretur. Audito rege, venerabilis discipulus ad iter se accingit, magistri vestigia persecutus. Cumque ad eum venisset, Clotarij regis mandata ei exposuit. Viso Eustachio, lætatus beatus Columbanus, gratulatur sibi redeundi oblatam facultatem, retinet aliquandiu apud se Eustachium, hortatur eum memorem esse laborum suorum, coetum fratrum disciplinae habentis moderari, multos in eorum sodalitem afficere, suisque imbuere institutis. Dimissum post hæc, ad Clotarium remeare iubet, taliaque ad regis aures perferre responsa, sibi æquum non videri vt reuertatur: hoc solum orare, vt sodales suos, qui Luxouiuense inhabitarent monasterium, regali adiutorio & præsidio foueret: addidit etiam literas ad regem castigationis plenas. Fuere eæ regi munus gratissimum, easque ceu pignus quoddam fœderis viri Dei accepit lætus & ouans: nec obliuioni tradidit preces eius, sed omni præsidio iam dictum monasterium munire studuit, annis ditare censibus, fines eius vndique pro voluntate venerabilis Eustachij dilatare: denique ob viri Dei amorem, eius incolæ omni ope & beneuolentia proficui.

CAP.

CAP. III.

Porrò venerabilis pater Eustachius ex Italia à beato Columbano, ut iam diximus, reuersus, paterno affectu & æquo iure subditas monachorum regebat ceteruas. Contigit autem cum pro communi necessitate ire ad Clotarium regem, qui eo tempore in extremis Galliarum finibus & in locis maritimis morabatur. Iter autem habuit Eustachius per saltum quendam pagumque Briegium, peruenitque ad villam Chagnerici, vbi dudum eius magister aliquandiu moratus fuerat. Villa ea Pipimiscum dicebatur, distans ab vrbe Miledorensi duobus plus minus miliaribus. Ibi tum Chagnericus cum coniuge sua Landegunda, benè Christiana & sanæ mentis fœmina, debebat: cuius filium Magnoaldum apud se habebat. Viso autem Eustachio, Chagnericus cum ingenti gaudio eum excepit. Erat autem cum patre & matre filia Burgundofora, quam B. Columbanus Domino consecrauerat. Eam verò pater inuitam & planè recusantem cum desponsasset cuidam, & nuptijs tradere vellet, dolore oculorum correpta, & tanto febrium igne succensa est, ut vix iam superis reddi posse crederetur. Iam supremum illa trahente spiritum, beatus Eustachius patrem eius increpauit, dicens suæ noxæ esse, quòd ea tantis cruciaretur pœnis, quandoquidem Columbani viri Dei interdictum violare attentasset. Tum ille dissimulans, Vtinam, inquit, sospitati reddatur, & diuinis tradatur obsequijs: ego talibus votis obstare non debebo. Accedit indè Eustachius pater ad lectum puellæ, sciscitatur si suo assensu contra beati Columbani interdictum, post vota cœlestia rursus iteraret terrena. At puella testabatur se talibus votis nunquam paruissè, ut terrenis cœlestia commutaret, sed paratam fuisse & esse beati viri parere præconijs: seque ait præterita nocte vidissè simili figura virum, qua ipse esset, qui oculorum lumen ei redderet. Vocemque simul audissè dicentem: Quodcumque tibi vir iste dixerit, fac, & sanaberis. Infer ergò auribus meis, quæ mihi sunt custodienda, & tuis orationibus pelle dolorem à Domino illatum. Prostratus itaque humi cum lachrymis venerandus pater, Dominum postulat, ut munus promissum largiatur: surgensque, crucem supra oculos exprimit, & manu oculos palpans, Domini auxilium implorat. Protinus salus secuta est, lumen redditur, febrium ignis fugatur, redditamque sospitati matri commendat, donè à Clotario reuersus, religiosus eam vestibus induat. Cernens autem pater sospitati filiam redditam, rursus insisit ut sponso tradatur, pollicitationis pristinae cœca obliuione immemor. Quo puella comperto, cum vna è sodalibus de fuga ineunda pertractat: eaque assensum præbente, felici fuga clam elapsa, ad beati Petri Apostolorum principis basilicam peruenerunt. Quod ut pater rescieuit, post eas furibundus pueros dirigit, iubetque ut apprehensam filiam crudeliter perimant. Pergentes pueri, sinibus ecclesiæ puellam receptam reperiunt. Paulisper autem morati, dum parentis ira frangeretur, puellæ mortis periculum minantur. At illa: Si, inquit, mortem me formidare putatis, in hoc ecclesiæ pavimento probate. Ob-
Burgundo-
fora con-
stantia.
Signo Cru-
cis restituit
vium.
Habitū mo-
nasticū ac-
cipit.

CAP. IIII.

Reuerfus indè venerabilis vir Eustachius ad Luxouium, magistri præceptum implere parat, ut gentes vicinæ pabulo fidei alerentur. Progressus ergò, Vuarascis prædicat, quorum alij idololatricis cultibus, alij Photinij, alij Bononi errore contaminati erant. His ad fidem conuersis, ad Boios, qui nunc Baioarij vocantur, tendit: eisque multo labore imbutis, ac fidei lineamento correctis, plurimos eorum ad fidem conuertit. Vbi cum aliquantisper moratus fuisset, dimisit sagaces viros, qui in cœpti laboris studio desudarent: ipse verò ad Luxouium remeare studet. Cum ergò iter carperet, venit ad quendam virum nomine Gundoninum, qui eo tempore ad villam, quam Mosam vocant ab amne eo in loco fluente, morabatur. Cumque is vidisset Eustachium, velut gratissimum munus ouans do-

mī recepit. Ingressus autem Eustachius in domum, præmissa benedictione, poscit ut liberos, quos habeat, repræsentet. Ille obediens, duos bonæ indolis filios præsentat. At vir sanctus, Est ne, inquit, tibi adhuc proles? Ille faterur præter vnam filiam luminibus orbatam, nomine * Salebergam, se amplius non habere. Veniat, inquit, illa. Quæ cum vidisset, sciscitatus est ex ea, vtrum iuuenilis animus ad cultum diuini timoris adspiraret. Tum illa affatim vt tenera quiuuit ætas, respondit se paratam esse sacris obtemperare præconijs. Suscepit ergo vir sanctus laborem, biduano corpus ieiunio affecit, mentem fide armauit, super oculos benedictionis oleum effudit, meruitq; tandem per eius interuentum cæcitas obtinere lumen. Redintegrauit diuina pietas ad preces famuli sui, luminis damna, vt recepto lumine, post diuina munera vberius ad timoris Dei cultum adspiraret. Et ea quidem nunc usque superest, & diuinis obsequijs dedita, non solum suæ vtilitati, sed & alijs prouider oportuna. Cumque vir Dei progressus in dè, cœptum iter perageret, quendam fratrem Agilum nomine, qui modo Respacensis cœnobij præsul existit, quemque tum vehemens febrium ignis excoxit, manu tetigit, interuentuque orationum suarum pristina sospitati ilico restituit. Deinde peruenit ad supradictum cœnobiū, ibique tam fratres interiūs, quàm vicinos populos ad Christianum vigorem excitare studet, multosque eorum ad poenitentia medicamenta pertraxit. Fuit autem hoc illi studio, vt multos sua facundia erudiret: & quidem complures ex eis postea ecclesiarum præfules extiterunt: Chagnoaldus Lugduni, Acharius Viromandorum & Nouiomenensis ac Tornacensis episcopus, Rachnacarius Augusto duni & Basileæ, Audemarum Bononia & Taronensis oppidi.

CAP. V.

CUmque iam haberetur omnibus gratus B. Eustachius, ita vt nullus se beatum Columbanum perdidisse gemeret, qui eius doctrinis imbutus fuisset, præsertim cum cernerent in discipulo magistri instituta manere: cum, inquam, ijs omnibus charus esset, & omnium quoque Francia procerum studio & honore fulciretur, atque Clotarij regis amore & veneratione clueret, exarsit more suo liuidus aduersus sanctorum famam chelydrus, excitatque è sinibus matris nouum Cain, qui fratrem velit zelo extinguere: vel etiam nouum proditorem, qui magistri dicta scinderet, & collidendo solida, ad fragiles turbarum auras fragilem mentem accommodaret. Excitat vnum è subditis, Agrestium nomine, qui quondam Theodorici regis notarius fuerat, & quadam cordis compunctioe tactus, omnia, quæ possederat, relinquens & ad Luxouium veniens, se & sua omnia supradicto patri tradiderat. Is ergo, vt cuncta replicem, religionis speciem in monasterio gestans, post licentiam postulat, vt gentium esse prædicator permitteretur. At vir sanctus illum diu obuiurgans increpat, ait illum se nõ debere ad tale opus idoneum vel dignum, quippe vdem adhuc in religione, putare: omnibus ecclesiasticis ornamentis decoratum esse oportere, qui ad tantum opus satis aptus censeatur. Commemorat ei Ieremiam, qui licet Domini electione missus, tamen se dignum negauerit, dicens: A, a, a, Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum. Moysen quoque adducit electum à Domino, & tamen linguæ causantem tarditatē. Sed cum his rationibus nihil proficeret, quem tenere non valet, abire finit. Qui vbi ad Baioarios peruenit, ibi paululum moratus, nullum fructum attulit: sed velut alta platanus, garrula verborum folia tremulas quatens ad auras, fructus copiam nesciuit. Deinde Aquileiam proficiscitur. Porrò Aquileienses tum descuerant à communionem sedis Apostolicæ, de qua Dominus in Euangelio ad beatum Petrum Apostolorum principem loquitur: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Descuerant autem ob trium capitulorum dissensionem, vnde discordiæ incrementa diuturna manarunt, quod presenti operi non necesse est inferere. Veniens igitur Agrestius Aquileiam, socius statim schismatis effectus, à Romanæ sedis communionem se iunctus ac separatus est, totius orbis communionem, quicumque Romanæ sedi iungerentur, damnans, in sola Aquileia orthodoxam fidem retineri contendens. Hoc ergo schismate imbutus, epistolam venenosam, increpationibus plenam, ad beatum Attalam per Aureum, Adalualdi regis Longobardorū notarium, dirigit. Quam beatus Attala perlectam & ridiculò habitam, mihi tradidit seruandam: & ego quidem per multorum annorum spatia illam abditam habui, sed postea mea negligentia perdidit: nec quiuis vtiq; alius illam, sed ipse proprio stylo scripserat. Missa autem ad beatum Attalam epistola, ipse ad Luxouium properat, deinde beatū Eustachiū schismaticis

* Adesbergam,
* Sadalbergam,

Cæca lumē
recipit.

Febri pel-
litur.

Ex mona-
chis multi
episcopi.

Chelydrus,
est genus ser-
pentis, sed
hic dæmonē
significat.

Ierem. 1.]

Exod. 3.

Matth. 16.

Nota stulti-
tiam schi-
smatici.

ticis tentat aculeis, si sanam eius mentem sua vesania corrumpere queat. Quod ut
 vir venerandus comperit, diu paternis alloquijs errantem monet: sed postquam salu-
 raribus monitis & salubri antidoto mentem peste corruptam curare nequiuit, à suo ac-
 tuorum contubernio eum segregauit. Refutatus ergò à B. Eustachio, huc illucque va-
 gatur, ut nonnullos suæ sententiæ fautores possit efficere. Sed cum præ imperitia nihil
 posset obtinere, beati Columbani regulam sibi carpendam sumpsit, multa aduersus
 eam liuido dente garriens, ac velut cœnosa sus grunniens, per quoscumque potuit sui
 similes murmur excitauit, annuente illi Abeleno, * Genuensis vrbs episcopo, qui illi
 sanguinis coniunctione proximus erat. Et is quidem Abelenus vicinos episcopos in
 Agrestij subsidium omni studio sensim sibi iungere nitebatur, ità ut ipsum quoque re-
 gem Clotarium tentarent, num ipsorum parti esset assensum præbiturus. At ille sciens
 & experimento cognitam habens beati Columbani sanctitatem, & discipulorum eius
 doctrinam, primò suis eos studuit responsis redarguere: sed cum nihil proficeret, sta-
 tuit ut synodali examine regula probaretur, nihil ambigens de beati Eustachij autho-
 ritate & doctrina, quin omnes aduersantes sanctæ regulæ prudentia & facundia sua,
 adminiculante ei spiritu sancto, faciliè superaret. Emanante ergò regia iussione, multi
 Burgundionum episcopi in suburbio Matiscouensis oppidi conueniunt: inter quos
 Maximus residebat * Tretecus episcopus, propter quem præcipuè synodum fieri vr-
 gebat Vuarnacharius beati Eustachij inimicus. Sed præualuit beati Eustachij depreca-
 tio, ut qui fautor & patronus fieri voluit miseræ intentionis, is correptus à Domino,
 omnium vires frangeret. Nam præfixo & statuto die, quo aduersus Eustachium alter-
 catio futura erat, ipse morte præuentus interiijt. Fractis ergò in illo Agrestianæ partis
 viribus, turbantur, sciscitantur omnes ex Agrestio, quam aduersus regulam beati Co-
 lombani vel venerabilem Eustachium objiceret. Tum ille tremantibus labijs, nihil au-
 thoritatis aut elucubrati eloquij habens, ait, superflua quædam & à canonica constitu-
 tione aliena, ab eius regulæ professoribus pari studio obseruari. Cumque illi vrgerent,
 ut ea expromeret, tandem crimina recitat, nempe ipsos suæ regulæ habere cochleam,
 quam cum lamberent, eam crebrò signo crucis signari, & in ingressu cuiuslibet domi-
 cilij intra cœnobium, tam ab introeunte quàm egrediente, benedictionem postulari.
 Sed cum illi nihil dignum synodali discussione objici cerneret, Alia, inquiunt, si quæ ha-
 bet, opponat. Prorumpit ille, aitque se scire Columbanum à caterorum more discre-
 pare, & ipsa Missarum solennia multiplicatione orationum vel collectarum celebrare,
 & multa alia superflua: quæ cum authore tãquam hæreticas traditiones voluit ut Syn-
 odus execraretur. Ut verò audiuit beatus Eustachius hæreticos dici se suosque, vnà cum
 magistro Columbano, dixit ad Synodum: Vos, o decus sacerdotij, probare debetis,
 quinam in ecclesijs veritatis ac iustitiæ seminaria constituant, & qui à veritate & vera re-
 ligione aliena tradant. Quicquid enim à norma veri tramitis dissentit, extra Ecclesiæ
 corpus haberi debet. Vestrum est discernere obiecta, an sint à scripturarum serie alic-
 na. Aiunt illi: Ex tuo ore nôsse volumus, quod his responsum reddas. At ille: Nequa-
 quam, inquit, reor ego contrarium esse religioni, cochleam, quam Christianus lambit,
 vel quodcunque vas aut poculum, crucis signo muniri, cum per aduertum signi Domi-
 nici pellatur pestis aduersantis inimici. Introentem verò monachum cellulam vel ex-
 euntem benedictione Domini armari, ratum duco iuxta illam Psalmistæ vocem: Do-
 minus custodit te ab omni malo, custodiat animam tuam Dominus. Dominus custo-
 diat introitum tuum & exitum tuum ex hoc nunc & vsque in seculum: & licet hoc ad
 vnumquemque Christianum possit referri, ut gratia baptismi per fidem in Ecclesiam in-
 trans seruetur, & vsque ad finem perseverantiæ vigore firmetur: tamen ad quotidia-
 num motum siue in ingressu, siue egressu vel progressu vnumquemque nostrum signo
 crucis muniri, vel benedictione sodalium roborari, fas duco. Multiplicationem verò
 orationum in sacris officijs, credo ego omnibus ecclesijs proficere. Quanto enim plùs
 Dominus queritur, tanto plùs inuenitur: & cum crebrius oratione pulsatur, ad mise-
 rendum petentibus citius excitatur. Nihil enim magis desiderare debemus, quàm ora-
 tionem incumbere. Sic enim ipse Dominus in Apostolis nos hortatur: Vigilate & orate,
 nè intretis in tentationem. Sic & Apostolus sine intermissione orare nos docet. Deni-
 que omnis sacra scriptura ad Deum clamare nos iubet. Qui enim clamare negligit,
 tanquam à Christi membris neglectus & præcisus, abijcitur. Nihil enim tam vile tam-
 que salutare, quàm creatorem multiplicatione precum & orationum assiduitate pulsare.
 His & consimilibus responsis confusus Agrestius, addit garrulitatis noxam, calumniatur
 capitis

Agrestius
 carpit Regu-
 lam S. Co-
 lombani.
 * for. Gene-
 uensis.

Clotarij re-
 gis pruden-
 tia.

Synodus
 Matisco-
 uensis.

Nota ridi-
 culas Agre-
 stij contra
 monachos
 obiectiones

Eustachij
 ad calumniam
 Agrestij
 responsa.

Psal. 120.

Matth. 26.
 1. Thes. 5.

capitis comam aliter tonderi, aliter characterem exprimi, & ab omnium recepto more descisci. Cum sic ille friuola garriret, sagax Eustachius, ut erat virtute patientiæ & scientiæ insignis, respondit: In horum præsentia sacerdotum te ego eius discipulus & successor, cuius tu disciplinam & instituta damnas, ad diuinum iudicium cum illo intra præsentis anni circulum disceptaturum inuito, ut iusti iudicis examen sentias, cuius famulum tuis obtreccionibus maculare conaris. His dictis, metus quosdam partis Agrestianæ perculit, hortanturque omnes, ut pacis nexu corda iungantur, & ille quidem à præsumpta temeritatis audacia desisteret, hic verò paterno affectu pijs correptionibus labentem foueret. Responder B. Eustachius: Vestris ego precibus libens satisfacerem, si misera mens duritiam vecordiæ abijceret, & correctis cauterio morbis, vel antidoto curatis visceribus, redux ad sana consilia se recipere niteretur. Tum verò cogitibus cunctis, Agrestius simulatam pacem postulat, ut postea factis declarauit. Eustachius miti animo, & mente virtutum conscia, suasionem poscentium flexus, pacem tribuit, osculum porrigit. Agrestius interim manifestam vesaniam metu verecundiæ continuit, non tamen à malis penitus recessit.

Agrestius fide pacem peti ab Eustachio.

CAP. VI.

COEpit nanque postea tentare monasteria, & sub specie discipuli, precium proditionis taxare. Venit verò ad quendam virum venerabilem Romaricum, qui primæ nobilitatis fuerat apud Theodebertum regem, porrò beati Columbani exemplo & Eustachij prædicatione permotus, in Luxouienfi cenobio monasticis institutis se subdiderat. Cum autem diu sub regulari tenore vitam ageret, post, Eustachio annuente, puellarum monasterium in fundo suo extruxit, in quo etiam regulam beati Columbani custodiendam indidit. Cumque iam multa religione polleret, ad eum Agrestius pergit, sese subditum atque obedientem simulat, simulque Amatam, quem ibi Eustachius ob imbuendam regulam præfecerat, molli- bus suggestionibus tentat. Eo nanque tempore pro quibusdam rebus neglectis tam Amatus quam Romaricus, ab Eustachio obiurgati fuerant. Laesos ergò ut sensit, ut facilius exasperatas mentes suis assertionibus iungeret, quibusdam adhibitis stimulis id paulatim nitebatur, ut venenata verba sanæ mentes reciperent, & sic in contemptum regulæ beati Columbani propriam vesaniam propagaret. Pròh dolor, exitiabili suasi- one ac letifera suggestionem infanus ille sana maculauit. Nam abiectis institutis pristinis, rudibus plebem doctrinis instruere illi conati sunt: & educto iam antè, iuxta B. Iob, colubro tortuoso manu obstetricante diuina, rursùm zelum inuidiæ admittere non metuunt. Deinde ad Burgundoforam dirigit iter Agrestius, ut eam quoque suis stimu- lationibus, si posset, macularet. At Christi virgo eum non femineo more, sed virili planè responsione confudit. Num tu, inquit, confutator veritatis & nouorum intro- ductor argumentorum, ea causa huc venisti, ut veneno tuo dulcia mella misceres, & vitalia alimenta letali amaritudine commutares? Illis tu detrahis, quorum ego virtu- tes experta agnoui, quorum doctrinam salubrem recepi, ex quorum eruditione mul- tos caelestia regna penetrâsse comperi? Meminisse te velim illius Esaia: Væ qui dicit malum bonum, & bonum malum. Accelera, & prorsus ab hac vesania festinus recede. Confutatus ille his Christi famulæ responsis, rursùm ad Romaricum & Amatam re- pedat, ut cœpram deceptionis rugam foueat & cõtrahat. Sed non defuit ultio diuina. Cum enim ad hoc iam omnes adspirarent, ut contemptui pristinorum documentorum subscriberent, & assensores se præberent: primum lupi rabie exagitati, duos ex huius assertionis fautoribus, per intempestam noctem intra septa irrupentes, morsibus la- niarunt, atque ipsos quoque rabie comprehensos, miserabiliter morti tradiderunt. Ali- um quendam *Plericum, qui ad hunc discordiæ fomitem vehementer adspirabat, da- moniacus furor peruasit, atque ignobiliter neci dedit. nam propria manu ipse se laqueo suspendit. Sed cum hæc ultio necdum corrigeret delinquentes, protinus maior secuta est. Nam subito fulgur lapsum è caelo magno fragore percutit locum, ecclesiam perna- gatur, tegumenta subuertit, plebem vrit & exanimat, scilicet ut præfens correctio illi, quæ nimia simplicitate præueniente, calliditate euersa, ignauæ persuasioni assensum præbuerat, monstraret futuram debere iram fugere. Mortui ad præfens sunt usque ad viginti. Deinde metu perculosos paulatim mors rapuit, ut ex ea ultione, ut aiunt, am- plius quam quinquaginta extincti sint: authore quidem criminis ad poenitentiam reseruato, ut si agnoscat & redeat, proculdubio sanitatem recipiat. Nullum etenim Dominus perire desiderat, sed semper quantum grauibus delictis obrutum, ut per poe- nitentiæ

Nota infidias Agrestij schismati.

Iob 26.

Burgundo- fora egregie confutat Agrestium.

Esa. 5.

En ultionem terribilem in calumniatores regulæ S. Colum- bani.
*Plericum

nitentiæ fomenta respiceat, expectat. Sed cum ille sepius sibi datum poenitentiae locum non agnosceret, vt B. Eustachij sententia, ad diuinum iudicium ipsum vocantis, præualeret, ante triginta dierum circulum, priusquam ventis anni meta compleretur, à seruo suo, quem ipse redemerat, securi percussus, interijt. Agrestij interitus. Occasio criminis dicebatur, vxoris permixtio. Quod quamuis multi dixerint, & pro vero asserere voluerint, nostrum tamen affirmare non est. Cuncta enim, iuxta Salomonem, adducet Deus in iudicium pro omni errato, siue bonum, siue malum: & secundum Apostolum, Vniuscuiusque opus quale sit, ignis probabit. Hoc tamen nobis dicendum est, iustam eum sententiam diuini iudicij ferire non distulisse, vt & assentatores siue asseclas eius cessare à lacerationibus famulorum Dei admoneret, & ille per contumaciam admissa scelera merita ultione lueret. Amatus verò & Romaricus venerabilis Eustachij indulgentiam postulantes, recepti sunt, & submota desidia, eius gratia fruuntur. Porro Abelenus & careri Galliarum episcopi post ad roboranda Columbanii instituta adspirant: & multam iam, amore beati Columbanii & eius regulæ, monasteria construunt, fratres adunant, greges Christi congregant. Inter quos fuit illustris vir Eligius, qui modo Viromandensi ecclesiæ pontifex præest. Amatus & Romaricus conciliatur S. Eustachio Qui cum adhuc supersit, non meo iudicio fulciendus est, ne adulationis insimulet. Is verò apud Lemonicensem urbem monasterium nobile super fluium Vincennam, Solenniacum nomine, extruxit, distans ab ea vrbe millibus quatuor, & alia multa iisdem locis cœnobicia. Sed & Parisijs puellarum monasterium, quod regio munere acceperat, ædificat, cui Christi virginem Auream præfecit. In Bituricensi verò vrbe puellarum monasterium secundum beati Columbanii regulam * Bertuara, nobilis genere & religione fœmina, construxit. Construuntur multa cœnobicia S. Colubani. In suburbio Bituricensi vir venerabilis Theodulphus, cognomento Babelenus, monasteria ex regula beati Columbanii, religione omni pollentia extruxit: Primum in insula super fluium Milmandram, vbi religiosorum virorum adunauit carerum: Aliud Gaudiacum nomine, haud procul à fluiolo Alberta: Tertium Christi virginum in loco, dicto Carantonio, super fluium iam dictum Milmandram. Item aliud Christi virginum iuxta Niuernense oppidum sub eadem regula construxit. Iam verò beatus Eustachius, has adeptus victorias, corrigere delinquentes studet, ac suæ paci eos, qui remanserant, adunare constituit. Porro monachorum, sub eius obedientia degentium in sæpedito monasterio ingens creuerat multitudo, vt iam multa per vicina loca cœnobicia construerentur, quæ eius successores B. Vualdebertus firmavit atque ædificauit.

CAP. VII.

DEnique beatum ex hac vita præstolans exitum, omni intentione ad contemplanda scripturæ diuinæ mysteria, siue, vt author loquitur, mysticorum præconiorum documenta desudat, solique Deo mente intenta preces fundens dirigit. Cumque iam per multorum circulum annorum hoc in opere intentus vacaret, aduenit tempus vacationis, ferturque sententia iusti iudicis, vt quod minus annorum circuli, diuersis afflictionibus peracti, purgauerant, paucorum corporis infirmitas dierum sanaret: interrogatusque inter pœnæ incendia sub visione nocturna, si quadraginta dierum spatio leuiori pœna cruciari velit, aut triginta feruentiori incendio purgatus, vitam beatam sanctus, cælos penetrare, ille respondit: melius esse, quamuis duris breui tempore subiacere flagellis, quam pœnis leuioribus prolixius confumi. Tulit ergo prouisam atque electam corporis pœnam, & die tricesimo omnibus valedicens, triste remanentibus nuncium depromit, suum exitum eadem die esse futurum. Deinde sumpto viatico, animam cælo reddidit, ardensque desiderium superis, & paterum regimen viuentibus religionisque exempla relinquens, ipse parta victoria, cælorum regna penetrauit, duce Christo, cui est virtus & honor per omnia secula seculorum, Amen. Viso oblata sancto viro. Eucharistia munitus obit.

DE S. QVIRINO tribuno & martyre habetur in Gestis Alexandri Papæ & martyris, Tomo 3. Maij die 3.

VITA